

Автентични отговори, извлечени от краудсорсинга по инициативата „Цифровизация, която не забравя никого (Inclusive Digitalization in the EU)“

Автентични отговори, извлечени от краудсорсинга по инициативата „Цифровизация, която не забравя никого (Inclusive Digitalization in the EU)“	1
Въведение	1
1. Дигитални умения: посочени проблеми и решения за тях	2
2. IT специалисти: посочени проблеми и решения за тях	9
3. Жени в IT сферата: посочени проблеми и решения за тях	14
4. Дигитализация на публичните услуги и бизнеса: посочени проблеми и решения за тях	18

Въведение

Посочените в този документ проблеми в областта на цифровизацията в България и направените предложения за тяхното решаване са резултат от допитване до българските граждани по метода на „краудсорсинг“-а, „събиране на мъдростта на множеството“ проведено от март до октомври 2025 година в рамките на [инициативата IDEU – Inclusive Digitalisation in the EU](#) („Цифровизация, която не забравя никого“). Тази инициатива има за цел да даде глас на гражданите в процеса на дигитална трансформация, така че тя да бъде приобщаваща, справедлива и устойчива. В България инициативата се реализира от Фондация ПроИнфо. Под ръководството на [ECAS – European Citizen Action Service](#) краудсорсинг по същата методология провеждат и партньорски организации в Германия, Белгия, Испания, Хърватия и Румъния.

В България в процеса се включиха над 500 граждани от различни региони и социални групи. Те формулираха различни проблеми, свързани с достъпа до дигитални технологии, образование по дигитални умения и информационни технологии, участието на жените в IT сферата, цифровизацията на публични услуги. Участниците предложиха и конкретни решения по тях, като за всяко от тях имаше възможност за гласуване, което позволи да се изведат най-подкрепяните идеи.

Събраните предложения и коментари отразяват ключови предизвикателства пред уязвимите групи – възрастни хора, хора с увреждания, жители на малки населени места, роми, нискоквалифицирани младежи и жени извън трудовия пазар, както и от представители на IT сферата. Крайната цел е подобряване на Националната стратегия за цифрова

трансформация и свързаната с нея Пътна карта, така че те да бъдат съобразени с реалните потребности на хората и с целите на стратегията на Европейското цифрово десетилетие 2030.

Посочените по-долу мнения и гледни точки са единствено и само изразени мнения на хората, отговорили на въпросника, част от инициативата „Цифровизация, която не забравя никого“, и не отразяват задължително мнението и гледната точка на Фондация Проинфо, ECAS или ЕС. Нито Европейският съюз, нито ECAS, нито Фондация Проинфо носят отговорност за изразените по-долу мнения и гледни точки.

1. Дигитални умения: посочени проблеми и решения за тях

Много хора имат затруднения дори с базовите цифрови технологии. Хора, които не ползват компютър в работата си, такива, които не са придобили дигитални умения в училище, както и възрастни. Мнозина чувстват, че технологиите се развиват твърде бързо и не могат да „навакнат“, което води до усещане за изключване и безпомощност.

Списък с посочените от хората проблеми и предложените решения (запазен е автентичния език от отговорите на анкетираните)

Посочен проблем, свързан с дигиталните умения	Предложено от гражданите решение
Ниски дигитални умения	Оборудване на обществени сгради с компютри и интернет Безплатни курсове за желаещите, които да се плащат от държавата Обучения в училище или в университетите
Страх от измами в непознатата за тях област страхът, че може да повредят устройство, на което работят	
Технологиите се развиват твърде бързо	
Липсата на достъпни обучения за дигитално ограмотяване на населението над ученическа възраст	Създаване на мрежа от дигитални наставници, които да помагат на хората на място
В повечето училища няма квалифицирани преподаватели по компютърни технологии Няма кой да научи ефективно младите хора на информационни технологии.	

Повечето учители са възрастни и са малко изостанали със съвременните иновации в технологиите	
Липса на интернет и преди всичко квалифицирани преподаватели в малките населени места	
<p>Никой не обяснява понятия като Gmail, abv поща, облак, архивиране на данни и преформатиране</p> <p>В училищата не се набляга на практически умения, а на това как да си направиш сайт, вместо как да се оправиш с антивирусната програма, например</p> <p>Липса на добри обучаващи кадри</p> <p>Липсва качествен и практически ориентиран предмет по дигитална грамотност в училище. Преподавателите са по-слабо дигитално грамотни от учениците, имат нужда от качествени, а не проформа обучения и за тях.</p> <p>Няма достатъчен фокус върху такива умения на училищно ниво (особено в частта киберсигурност, интернет безопасност, онлайн обучения)</p>	<p>В училище да се преподават наистина практически приложими неща. Как да си създам Gmail и всякакви други акаунти, как да извърша онлайн плащане, как да се грижим за здравето на устройствата си и др.</p> <p>Преподаватели в училище с висок професионализъм</p>
Все още има хора (предимно от малцинствен произход), които нямат финансовите средства, с които да си купят дигитални устройства, а дори и да ги имат, самите хора от малцинствата не посещават учебни заведения, в които да получат основни знания за употребата на дигиталните технологии	
Има термини, които не всички разбират	
Липсата на лесен и безплатен качествен достъп до образователни курсове	
<p>Липсата на устройства</p> <p>Притежание само на мобилно устройство и съответно невъзможност за развитие на дигитални умения с лаптоп, таблет, персонален компютър</p>	<p>С преференциални цени на някои дигитални устройства, за да бъдат по-достъпни</p> <p>Снабдяване с устройства. Читалища, библиотеки, общини</p>
Не им се налага да ползват тези умения в ежедневието си	

<p>Немалко индивиди не знаят, че има възможности за безплатни обучения по цифрови умения, които се предлагат от Агенцията по заетостта</p>	
<p>Липса на достъпност на курсове, лекции, демонстрации</p>	
<p>Не винаги има ясни инструкции какво да се направи, понякога английският не е достатъчен</p>	
<p>Няма яснота къде и как гражданин да намери специалист в региона ,където живее</p>	
<p>Нямат достатъчно информация колко достъпно е всичко, свързано с придобиването на умения</p>	
<p>Липса на дигитални умения в част от населението</p>	<p>Да се говори повече по темата, да се организират кампании</p> <p>Да има апове за телефон, с чиято помощ да може да се учи, като може да има игрови елементи.</p> <p>Курсове за предпазване от кибер тормоз</p> <p>Създаване на съвместни проекти между държавата, технологични компании и неправителствени организации за разработване и финансиране на обучения.</p> <p>Да спират социални помощи при липса на желание за развитие</p> <p>Обучения на работното място ,като работодателя се задължи да инвестира по 1% от брутното възнаграждение на работниците.</p> <p>Безплатни задължителни курсове</p> <p>Един път на няколко години работодателят да има консултации с експерти за оптимизиране на процеси и обучения за екипите</p> <p>Държавата може да стимулира такива курсове и да подкрепя работещите в</p>

	<p>търсенето на технологични решения - пример държавата да финансира базови курсове за ИИ и да работи в тази посока</p> <p>Безплатно обучение/квалификация по цифрови умения от държавата за държавни служители/частен бизнес чрез ваучери; повишаване на възнаграждението/бонус при нови/придобити цифрови умения и оптимизация на работата чрез тях</p> <p>Възможност за обучение през различни организации, клубове и т.н.</p> <p>Най-вече с обучителни ТВ предавания/ Образователни 5 минути по телевизията/ Повече образователни предавания</p> <p>Работодателите да се насърчат да ограмотяват цифрово работниците си, дори и те да не използват компютър във всекидневната си работа.</p> <p>Може да се направят безплатни обучителни клипчета в ютуб, които се рекламират по телевизията и вестниците, за да знаят хората за тях.</p> <p>Да има общност, която може да помага</p> <p>Обучение през училището и през работодателя за сметка на държавата</p> <p>Създаване на мотивация. Заплащане за владееене на дигитални умения</p> <p>Програми за субсидиране на обучения</p> <p>Университети като в Италия за възрастни</p> <p>Финансова подкрепа на бизнеса, за да стимулират обучение на кадри</p> <p>Повече уроци за начинаещи в местните читалища и библиотеки, безплатни курсове по малките населени места за</p>
--	--

	<p>технологично ограмотяване</p> <p>Да се дарят устройства или предоставят с безлихвен дългосрочен кредит на социално слабите граждани.</p> <p>Ако човек иска да изкара курс за повишаване/придобиване на умения, държавата може да предложи някакъв вид облекчение за цената на този курс</p> <p>Трябва да им се покаже колко по-лесно и удобно е</p> <p>Практически курсове за жени в майчинство, за безработни, за пенсионери, платени (поне частично от общината/държавата)</p> <p>Задължаването на работодателя да съдейства и осигуряването на безплатни за него и за служителите му обучения</p> <p>Всяка фирма да бъде задължена да организира обучения</p> <p>Доброволчески инициативи от млади към по-възрастни</p> <p>Държавата да им помогне да придобият цифрови умения</p> <p>Още от началните класове в училище, и да стане неотмена част от преподаването при различните предмети в училище. Примерно - не да се взимат смартфоните на децата в училище, а да им се показва как могат да ги използват в помощ на учебния процес.</p> <p>Да се предлага и от бюро по труда курсове с по голяма продължителност за да се усвои материала. След това е хубаво да има осигурен стаж във фирма за да затвърдиш знанията си и видиш в реалния живот как се използват. А не да имаш само един лист с изкаран курс</p>
--	--

	<p>Над 50 год. да бъдат подарени дигитални устройства, тъй като за тях те не са първи приоритет ... чисто от финансова гледна точка в случая</p> <p>Стимули (намаляване на данъците за закупуване на компютърна техника)</p> <p>Безплатни курсове, но да се обръщат директно към работодателя и рекламирани по телевизията</p> <p>В бюро по труда да се включи безплатно и като почти задължително като курс за подобряване на квалификация</p> <p>Повече компютри в библиотеките и читалищата. Хора, може би библиотекарите, което да обучават и обясняват</p> <p>Създаване на финансирана от държавата безплатна платформа подобна на "Уча се" с видео уроци за придобиване на цифрови умения от хора на различна възраст.</p> <p>Създаване на мобилни дигитални центрове в малки населени места и ромски общности, предлагащи практически обучения.</p> <p>-Въвеждане на програма „Цифров ментор“, където млади хора помагат на възрастни да усвояват технологии в ежедневието.</p> <p>-Финансова подкрепа за закупуване на устройства или осигуряване на обществени компютърни пунктове с безплатен интернет достъп.</p> <p>-Кампании, които разясняват ползите от цифровите умения чрез медиите, за да се преодолее психологическата бариера и страха от технологиите.</p> <p>-Още едно решение е интегрирането на практически ориентирани часове по</p>
--	---

	<p>информационни технологии в учебните програми, в които учениците да работят по реални казуси и задачи, полезни за ежедневието им – например работа с електронни услуги, онлайн банкиране, киберсигурност и медийна грамотност. Така часовете по ИТ няма да бъдат negliжирани, а ще подготвят учениците за истинските предизвикателства и нужди на съвременното общество.</p> <p>Организиране на вечерни или съботно-неделни курсове - примерно в пенсионерски и други клубове. Както и в училищата</p> <p>Оборудване с модерни компютри на селските читалища и курсове</p> <p>Да има поощрения, ако повишиш дигиталните си умения</p> <p>Да осигури безплатен достъп до компютри</p> <p>Липсата на адекватни адаптирани обучения за тази голяма група хора - възрастните</p>
<p>Не всеки има желание и време да учи постоянно нови и нови неща</p>	
<p>Държавата за сега помага само на безработните да се обучават</p>	<p>Държавата може да предостави, чрез бюра по труда, безплатни курсове, които да бъдат адекватно рекламирани, за да се разбере за тях, а не да ги има формално</p>
<p>Липса на достъпна, разбираема, актуална информация за използването на различни устройства, социални мрежи и приложения</p>	
<p>Липса на възможности, предоставени от страна на работодателите и социалните организации, за придобиване на дигитална квалификация</p>	<p>Съвместни проекти между държавата и работодателите за придобиване на дигитална квалификация от страна на служителите</p>
<p>Незнание на английски език, което затруднява повишаването на дигиталните умения на част от населението</p>	<p>Софтуер на български език</p>
<p>Липсата на достатъчно свободно време за посещаване на обучения</p>	<p>Да се организират повече курсове директно на работните места</p>

<p>Хората с ниски дигитални умения не желаят да променят това</p> <p>Възрастните хора, които са с ниски дигитални умения не искат да полагат усилия за научаване на нови неща/липса на желание и полагане на усилия</p>	<p>Да им бъде обяснено/показано какви ползи ще има за тях</p> <p>Безплатни обучения за възрастни, които искат да сменят професията си</p> <p>Кампании, които да информират за възможностите, произтичащи от използването на компютър и интернет, както и други устройства, позволяващи търсене в мрежата. Да се наблегне на свързване с останалата част от света. Научаване на нови неща за отдалечени кътчета от планетата, четене на електронни книги, новини. Цифровите умения могат да бъдат представени като един информационен мост, обединяващ хората, като по този начин никой няма да се чувства откъснат от света, от времето, в което живее, както и по-назад от другите</p>
---	---

2. IT специалисти: посочени проблеми и решения за тях

Посочените проблеми с недостига на IT специалисти, както и предложените от хората решения, са представени в таблицата по-долу.

Посочен проблем, свързан с IT специалисти	Предложено от гражданите решение
Липса на IT специалисти	<p>Програми, които да се поемат от държавата</p> <p>Увеличаване на броя студенти в университетите с тази специалност</p> <p>По-тясно сътрудничество между университетите и държавата</p> <p>Повече паралелки в средните училища с ИКТ професии</p> <p>Причината за липсата са високите такси в университетите</p>

	<p>Да се осигурят някакви стимули на ниво прием в университет, особено за жени</p> <p>Подобряване на образованието по математика, информатика и ИКТ в средното училище; подготовка на учители; превръщане на специалностите "Учител по информатика и ИКТ" и "Учител по математика " в защитена специалност (без такси) в университетите; допълнителни финансови стимули за млади учители в тези специалности</p> <p>Повече гимназии, повече курсове и избираеми, повече срещи с бизнеса още в прогимназалния етап, включително посещения във фирми и демонстрация какви задачи се изпълняват (не всички позиции изискват супер умения). Дуалното обучение да стане по-масово. Допускане идеите на бизнеса до програмите за обучение, включително на лектори/ ментори от фирмите в часовете</p> <p>Може безплатни линкове или пространство от където могат да се свалят обучение, клипове и показване на основни процеси и действия</p> <p>Устойчива държавна политика по отношение квалификация и образование, по-сериозна работа с младежки и малцинствени групи от женски пол</p> <p>Поощряване на работодатели с облекчения и предимства</p> <p>Увеличаване на специалностите, които включват ИКТ в университетите</p> <p>Университетите трябва да актуализират програмите си, специалностите, да допускат повече млади преподаватели на академични длъжности</p> <p>Осигуряване на повече места "държавна поръчка".</p>
--	---

	<p>Да се работи чрез съответните програми и специалисти за ранно откриване талантите на децата и за професионалното им ориентиране</p> <p>Разнообразие от форми за обучение и квалификация, увеличение на заплащането</p> <p>Осигуряване на качествени учители. Знаещите работят за повече пари и не стават учители</p> <p>Стипендии</p>
<p>Разминаване между очакванията на компаниите и предлагането на пазара - едните са скъпо платени специалисти, а другите са новаци. а компаниите искат готови хора със съответните профили, които веднага да им лепнат за текущите проекти.</p> <p>Несъответствие между образование и индустриални нужди: Образователните програми не успяват да адаптират съдържанието си към бързо променящите се технологични тенденции. В резултат на това завършилите не са напълно подготвени за конкретните изисквания на работните позиции.</p>	
<p>Започва още от училищата, там им се преподават голям процент ненужни неща</p>	
<p>Липсва връзка между бизнеса и училищата и университетите. Връзка, която да показва конкретните нужди на бизнеса от квалифицирани кадри в съответните области на кариерното развитие, за да може учебните заведения да произвеждат нужните кадри</p>	
<p>Разминаване между очакванията на IT специалистите за работа и заплащане и тези на съответните фирми, които се затрудняват да наемат такива специалисти. Отказ да работят за по-малко от очакваното заплащане</p>	
<p>Малко на брой добри специалисти</p>	

<p>Дипломите често не гарантират умения, които съответстват на актуалния пазар на труда</p>	
<p>Липса на възможност за младите IT специалисти да започнат работа, защото се търсят хора с опит</p>	<p>Създаване на повече възможности за младите специалисти да пробият в сектора - стажове, повече работни места за хора без опит, бонуси и/или субсидии за фирми, наемащи служители без опит, тъй като много от току-що завършилите образованието си срещат трудности в намирането на работа точно защото повечето работодатели предпочитат да наемат човек с опит, отколкото да обучават някого от самото начало.</p>
<p>Разминаване в обучението и търсенето на пазара, често това което се учи не е нужното на компаниите</p> <p>Липсва подготовка на кадри с капацитета на търсените позиции</p>	
<p>Изтичане на мозъци след завършване на училище. Учениците олимпийци са едва 2% от всички ученици в Б-я. По-голямата част от тях отиват да учат в чужбина и не се завръщат след това.</p>	
<p>повечето работни места са съсредоточени в София</p>	
<p>Липсата на желание да обучават кадри, те искат готови ,обучени хора</p>	
<p>Недостатъчно стажантски програми</p>	
<p>Липса на IT специалисти, вкл. жени</p>	<p>Могат да се организират курсове към бюрата по труда за повишаване на квалификацията</p> <p>Програми за работодатели, стимулиране на наемането на млади специалисти след показани резултати в училищни инициативи и програми</p> <p>IT да стане защитена професия</p> <p>Повече обучения за квалификация по IT</p> <p>Рядко работодателите изпращат служителите си на надграждащи обучения, но за сметка на това изискват да си запознат с всичко ново</p>

	<p>Стипендии от работодатели за обучение на персонала</p> <p>Още в ранна детска възраст трябва да бъде по-добре разяснено естеството на тази сфера</p> <p>Българските компании не желаят да заплащат адекватно възнаграждение за тези специалисти</p> <p>Намаляване на изискванията при кандидатстване , повече бройки за прием, по - лесно предаване на информация, по - достъпно за разбиране</p> <p>Недостатъчно практическо обучение, липса на стажове и партньорства между образователните институции и бизнеса</p> <p>Програми за стимулиране</p> <p>Необходимо е широкото налагане на "учене чрез правене" от най-ранна детска възраст, създаване на иновативни детски стаи, откриване на повече училища от типа на ТУЕС, Джон Атанасов и др.</p> <p>Безплатно обучение за придобиване на квалификация за работа с компютър от желаещи</p> <p>Повече информация в училище</p> <p>Практическо обучение на високо ниво в училище</p>
<p>Студентите започват работа още от втори или трети курс и не завършват</p>	
<p>Всички от IT сферата искат и мислят че на тях трябва да им се заплаща много висока заплата, те да поставят условията на работа (като хоум офис, работно време и.т.н) и затова има затруднения</p>	
<p>Трудността на IT, както и незнанието на английски и други чужди езици</p>	
<p>Липса на желание при</p>	<p>Да се въведат подходящи програми в</p>

учениците/студентите да надграждат знания	училище, да има възможност за гъвкавост, подходящи програми, курсове и др.
Защото специалистите "бягат" в чуждестранни фирми (вкл. В чужбина), където заплащането е в пъти по-високо	
компаниите имат прекалено високи изисквания за специалистите	
стереотипите и културните нагласи, че ИКТ е по-скоро за мъже	

3. Жени в IT сферата: посочени проблеми и решения за тях

Посочените проблеми, свързани с участието на жените в IT сферата, както и предложените решения от гражданите, са представени в таблицата по-долу.

Посочен проблем, свързан с жените в IT сферата	Предложено от гражданите решение
Липса на интерес сред жените да са в тази сфера. Предпочитат професии с повече комуникация	<p>Важно е да се посочат предимствата на тези професии. Предимства като заплащане, по-голяма свобода по време на работния процес, гъвкаво работно време, възможност за работа от вкъщи. Да се наблегне, че този тип професии са бъдещето, което вече е при нас.</p> <p>По-ниски такси за усвояване на знанията, по-високо заплащане и по-гъвкаво работно време.</p> <p>Да се покажат интересните и артистични страни на професията, а не да се представя само сух и сложен материал.</p> <p>Ако се увеличат бройките за момичета на тези специалности в средното образование</p> <p>Индивидуални консултации в училищата, мотивиране, ако някое момиче има уклон към точни науки да го развива</p> <p>Спонсорирани обучения за конкретна специалност с гарантирано започване на работа след успешно положен изпит</p>

	Бонуси на жените, които имат деца или искат да раждат деца
В повечето сектори се подхожда негативно към майки с малки деца или в детеродна възраст	Предлагането на повече възможности за развитие на жените и в същото време, условия за почивка и отглеждане на дете
Сфера, която е изключително динамична и бързо развиваща се	
Когато жена кандидатства за работна позиция и има мъж конкурент, в повечето случаи работодателите избират мъжа	
Работодателите предпочитат мъже на тази длъжност	Насърчаване на работодателите, за да може все повече жени да работят ИКТ професиите
Момичетата не се насърчават достатъчно в училище да изучават точни науки.	
Жените са с по малки заплати от мъжете на една и съща длъжност	Равно заплащане на жените специалисти
Малко жени в ИТ сферата	<p>Увеличаване на квотите за жени в гимназиите с технологичен профил, популяризиране на професията сред жените</p> <p>Да се приемат повече студенти жени и обучението им в университета да е безплатно.</p> <p>Да се приемат в някои технически университети определен брой жени и толкова мъже, а не да се прави класиране общо</p> <p>Таксите за жените в определени професии да са намалени на половина</p> <p>Компаниите, а не държавните институции могат да предложат социални мерки (повишаване на квалификация след първата година майчинство, детски градини/забавачки/ занимални/помощ в домакинството)</p> <p>Ефективни действия за предотвратяване и при сигнали за дискриминация спрямо жени, включително и спрямо майки на деца до 7 години.</p>

	<p>По голяма осведоменост. Реклами по телевизията и в jobs.bg.</p> <p>Стипендии и подкрепа за обучение в тази сфера, възможности за стажове и специализация</p> <p>Да се облекчават с държавни закони и да се създадат условия за отглеждане на децата в центъра до работата на майката</p> <p>Безплатни курсове за преквалификация, включително и онлайн</p> <p>Държавата да предложи различни и по-добри условия при майчинство</p> <p>Данъчни облекчения за фирмата, ако достигне до съотношение 55/45 мъже/ жени</p> <p>Политика, която да насърчава жените да се насочват към дигиталните технологии и въобще STEM професиите</p> <p>Да се популяризират по-добре успешно реализиралите се жени в тази професионална сфера</p> <p>Посещения на работещи в сферата жени по училищата и класовете.</p> <p>Възможност за хоум офис, ако са родители на малки деца (бележка моя – както е във Франция с кърменето, ако кърмиш имаш още 4 месеца майчинство. Ако имаш малки деца, имаш хоум офис)</p> <p>Стажове по европейски програми за жени</p> <p>Това, което може да се направи от държавата, е да се регулира приема на жени във висшите училища</p> <p>Създаване на менторски програми</p>
--	--

	<p>Гъвкаво работно време</p> <p>Децата им да имат предимство при прием в детските градини</p> <p>Поощрителни бонуси</p> <p>Избягване на квоти по пол - това не работи и само създава недоволство и допълнително противопоставяне. Предразсъдъците и социалният натиск трябва да се борят на ниво цяло общество, с образование, възпитание и лични примери. Ако мъжете свикнат да участват наравно в домакинството и родителството, то жените ще имат повече време и възможности за кариерно развитие, включително в сферата на технологиите.</p> <p>Равни заплати, равни възможности, работа от вкъщи, бонуси за майки</p> <p>По-добри условия и облекчения за майки</p> <p>При приема за студенти за ИКТ да се приемат повече жени</p> <p>Засилване на присъствието на ИКТ в учебния план още от началното училище</p> <p>Политиката на държавата да се направи гъвкава по отношение на труда на жената</p> <p>Облекчаване на работодателите при наемане на жените</p> <p>Поемане на семестриалните такси за тези специалности от държавата</p> <p>Нужно е целенасочено действие както на държавно, така и на образователно и бизнес ниво. Необходими са повече кампании, които да популяризират технологиите сред момичетата още от училище, да се показват успешни жени в ИТ като пример и да се организират</p>
--	---

	<p>безплатни курсове и програми, насочени към жени.</p> <p>Компютърни игри за момичета, за да запали интерес в тях към сферата</p> <p>По-голяма свобода в работно време. Например почасово заплащане</p> <p>Да се организират обучения за жени</p> <p>Да има в обучението по ИКТ професиите равен полов дял на учениците в паралелките</p>
Нямат много свободно време за учене и продължаваща квалификация	
Съществуват предразсъдъци, че програмирането не е за момичета	
Архаичното мислене на българина и разделянето на професиите на мъжки и женски	
ИТК специалистите е необходимо ежедневно да се усъвършенствуват, за което не всички имат възможност, което е трудно за жените, които са и майки, и съпруги и домакини	
Пречки пред жените, все още има немалко дискриминация, както и откровено неприемане насериозно към жените като специалисти	
Липса на увереност сред жените, за да станат IT специалисти	

4. Дигитализация на публичните услуги и бизнеса: посочени проблеми и решения за тях

Анкетираните хора посочиха следните проблеми и решения, свързани с дигитализацията на публичните услуги и бизнеса:

Посочен проблем, свързан с дигитализацията на публичните услуги и бизнеса	Предложено от гражданите решение
Ниска дигитализация на публичните услуги	Въвеждане на електронно правителство

	<p>Въвеждане и налагане на цифрови методи за работа с администрацията</p> <p>Въвеждане на технологиите като задължителен елемент при взаимодействие с общински и държавно органи - деклариране и плащане на данъци, издаване на удостоверение и документи и др.</p> <p>Дигитализиране на повечето/всички услуги (поща, плащане на сметки, подаване на документи и тн.)</p> <p>във всички администрации, през които минава всеки гражданин</p> <p>Тотална дигитализация в страната, ние все още сме в хартиената ера</p> <p>Премахване на хартиените документи навсякъде в институциите, особено на документи и обстоятелства, които институциите могат да направя автоматична справка в регистрите.</p> <p>Допълнителна дигитализация на административните процеси и услуги в държавните и общински институции</p> <p>Може би е добре да има такава услуга в най-различни сектори - "Помощ при дигиталните услуги", но не напълно друг да свърши работата, а само да посочва кой клавиш се натиска, кое поле излиза.. Един-два пъти като го проиграт САМИ, хората го запомнят.</p>
Липсва държавна политика в цифровизацията	
	Стимули - като банките. Ако отидеш на гише, таксите са по-високи, отколкото онлайн. Направете същото навсякъде!
	Намаляване на държавната администрация
Обществена информационна кампания относно технологичните нововъведения в администрацията и икономиката.	

<p>Сайтовете на държавните институции не са юзър френдли за по-възрастните хора</p> <p>Неинтуитивен интерфейс</p> <p>Сложно функциониращи сайтове за държавни електронни услуги</p> <p>Не съществува достатъчно и добре описана информация от типа "how to" на сайтовете на институциите, които изобщо предлагат дигитално общуване с гражданите. В много случаи за хората е по-лесно да посетят офис, отколкото да се борят с неразбираем интерфейс.</p>	<p>Когато някой се пробва да влезе в акаунта си, да може да се изписва какво трябва да напишат, защото някои думи са твърде "модернизирани" за някои възрастни хора. По някакъв начин хората да биха могли да разберат тези думи по-лесно.</p> <p>Да подобри работата на своите електронни услуги, така че да не зависят от използвана операционна система или браузър</p> <p>По-бързо въвеждане на единна електронна идентификация в личните карти, намаляващо нуждата от КЕП</p>
<p>Навигацията в сайтовете на държавната администрация е трудна. (не е написано като за обикновен човек, а по скоро за някой работещ в същата сфера и запознат с членове от закона, алинеи и номера на декларации.)</p>	<p>Единен портал с улеснен достъп за всички. Систематизиране на информацията стъпка по стъпка. Пример: предстои ми раждане какви са стъпките, какви права и задължения имам, срокове, след раждане какво. Всичко това да е събрано заедно, а не да се търси информация на различни места и в различни подменюта на сайта.</p>
<p>Друг проблем моб. приложение е-здраве следи само изследвания и прегледи по здравна каса, всички останали изследвания трябва да си ги носиш и дори че са тези по здравна каса са видими, лекарите пак ти искат резултатите на хартия.</p>	
<p>Неясни дигитални услуги на НАП (примерно в сайта на НАП - отвратителен е)</p>	<p>По-подробни и разбрани упътвания</p>
<p>Как да се повишат дигиталните умения</p>	<p>Да се премине плавно към изцяло попълване на електронни документи на гражданите под 60 години.</p>
<p>Държавната администрация е тромава, повече й кадри са неспособни да боравят адекватно с дигитални устройства и това много затруднява тези които искат да използват предлаганите онлайн услуги.</p> <p>Хората, работещи на държавни позиции, нямат дигитални умения. Бюрокрацията е огромна и все още много процеси са на хартия.</p>	<p>Държавата на първо място да обучи или подмени администрацията си.</p>

<p>Няма единна терминология по сайтовете на институциите. По-възрастните хора, както и хората с по-ниска степен на образование имат нужда от "преводач" да им свърши работа през телефон или през компютър</p>	<p>Създаване и масово разпространение на леснодостъпни, разбираеми онлайн инструкции за взаимодействие с институциите. Постепенно ограничаване, до пълно ликвидиране на физическото обслужване "на гише" за задачи, които могат да бъдат изпълнявани онлайн. Създаване на позитивна мотивация за усвояване на умения - игри с награди, намаляване на данъци и т.н. за привличане на внимание към обучението. Отделни програми за най-възрастните, за малцинствата, за самотно живеещите. Въвеждане на "дигитални асистенти" - по модела на здравните медиатори или на социалните асистенти. Бързо интегриране на изкуствения интелект в обсъждаването на гражданите. Масово въвеждане на онлайн допитвания по важни социални и политически въпроси, с гарантирана анонимизация на данните. Въвеждане на онлайн гласуване на избори...</p>
<p>Електронният подпис е труден за използване - или платен, или друго - при мен явно някакви настройки попречиха да ползвам безплатен мобилен. Съответна е по-лесно да отидеш на крака в държавната служба за да получиш услуга.</p>	<p>По-достъпни ел. подписи</p>
	<p>ИКТ трябва да присъства много по-съществено в образованието, и като предмет, и като практика - чрез обучение по различни дисциплини, което се осъществява с използването на цифрови технологии.</p>
	<p>Въвеждане на реформи в образованието</p>